QASHQADARYO VILOYATIDA CHORVACHILIK TARMOG‘INING HUDUDIY TASHKIL ETILISHINI TAKOMILLASHTIRISHNING IQTISODIY-GEOGRAFIK MODELI

Nurmatov Nurbek Ermat o‘g‘li
Shahrisabz davlat pedagogika instituti Geografiya kafedrasi o‘qituvchisi
Abdullayev Donyor Dilshod o`g`li
Shahrisabz davlat pedagogika instituti
Geografiya va iqtisodiy bilim asoslari yo‘nalishi talabasi
Xudoyberdiyev Umrzoq Ural o`g`li
Shahrisabz davlat pedagogika instituti
Geografiya va iqtisodiy bilim asoslari yo‘nalishi talabasi

Annotatsiya: *Maqolada Qashqadaryo viloyatida chorvachilik tarmog‘ining hududiy tashkil etilishini takomillashtirishning nazariy va iqtisodiy-geografik asoslari yoritilgan. Chorvachilik tarmog‘ining hududiy rivojlanishiga ta’sir etuvchi tabiiy, ijtimoiy-iqtisodiy va ishlab chiqarish omillarining o‘zaro bog‘liqligi hamda ularni yagona tizim sifatida baholash masalalari tahlil qilingan.*

Kalit so‘zlar: *Hududiy tashkil etish, iqtisodiy geografik omillar, hududiy ixtisoslashuv, yaylov, ozuqa bazasi, infratuzilma, logistika, GIS, iqtisodiy samaradorlik, hududiy rivojlanish.*

ЭКОНОМИЧЕСКИ-ГЕОГРАФИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ УЛУЧШЕНИЯ ТЕРРИТОРИАЛЬНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ ЖИВОТНОВОДЧЕСКОГО ХОЗЯЙСТВА В КАШКАДАРСКОЙ ОБЛАСТИ

Нурматов Нурбек Ермат оглу
Шахрисабзский государственный педагогический институт
Преподаватель кафедры географии
Абдуллаев Донёр Дилшод оглу
Шахрисабзский государственный педагогический институт
Студент кафедры географии и основ экономики
Худойбердиев Умрзок Урал оглу
Шахрисабзский государственный педагогический институт
Студент кафедры географии и основ экономики

Аннотация: *В статье рассматриваются теоретические и экономико-географические основы улучшения территориальной организации животноводства в Кашкадарьской области. Анализируется взаимосвязь природных, социально-экономических и производственных факторов, влияющих на территориальное развитие животноводства, и их оценка как единой системы.*

Ключевые слова: *Территориальная организация, экономико-географические факторы, территориальная специализация, пастбища, кормовая база, инфраструктура, логистика, ГИС, экономическая эффективность, территориальное развитие.*

AN ECONOMIC-GEOGRAPHIC MODEL FOR IMPROVING THE TERRITORIAL ORGANIZATION OF THE LIVESTOCK SECTOR IN THE KASHKADARYA REGION

Nurmatov Nurbek Ermat ugli
Shahrisabz State Pedagogical Institute Lecturer, Department of Geography
Abdullayev Donyor Dilshod ugli
Shahrisabz State Pedagogical Institute
Student, Geography and Fundamentals of Economic Knowledge
Khudoyberdiyev Umrzoq Ural ugli
Shahrisabz State Pedagogical Institute
Student, Geography and Fundamentals of Economic Knowledge

Abstract: *The article outlines the theoretical and economic-geographic foundations for improving the territorial organization of the livestock sector in the Kashkadarya region. It analyzes the interrelationships between the natural, socio-economic, and production factors influencing the territorial development of the livestock sector, as well as issues regarding their assessment as a unified system.*

Keywords: *Territorial organization, economic-geographic factors, territorial specialization, pasture, feed base, infrastructure, logistics, GIS, economic efficiency, territorial development.*

Chorvachilik qishloq xo‘jaligining muhim tarkibiy qismlaridan biri bo‘lib, mamlakat va hududlar iqtisodiy taraqqiyotida alohida o‘rin tutadi. Mazkur tarmoq aholini oziq-ovqat mahsulotlari bilan ta’minlash, qayta ishlash sanoatini zarur xomashyo bilan ta’minlash, qishloq joylarda aholi bandligini oshirish, daromad manbalarini kengaytirish hamda hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy barqarorligini ta’minlashda muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, chorvachilikning rivojlanishi hududlarning tabiiy va iqtisodiy sharoitlari bilan chambarchas bog‘liq bo‘lib, uning hududiy tashkil etilishi har bir hududning mavjud resurslari, ishlab chiqarish imkoniyatlari va bozor sharoitlarini hisobga olgan holda amalga oshirilishini talab etadi. Qashqadaryo viloyati chorvachilikni rivojlantirish uchun katta tabiiy va iqtisodiy imkoniyatlarga ega bo‘lgan hududlardan biridir. Viloyat hududining tabiiy sharoiti g‘arbiy va markaziy qismlardagi cho‘l hamda quruq dasht hududlaridan sharqiy va janubi-sharqiy qismlardagi tog‘oldi va tog‘li hududlargacha bo‘lgan turli tabiiy geografik sharoitlarning mavjudligi bilan tavsiflanadi. Bunday hududiy xilma-xillik chorvachilikning turli yo‘nalishlarini rivojlantirish uchun differensial sharoitlarni yuzaga keltiradi. Shu sababli viloyatda chorvachilikni rivojlantirishda barcha hududlarga bir xil yondashuvdan foydalanish emas, balki hududlarning tabiiy, ijtimoiy-iqtisodiy va ishlab chiqarish imkoniyatlaridan kelib chiqib ixtisoslashuvni shakllantirish muhim hisoblanadi.

Chorvachilikning hududiy tashkil etilishida, avvalo, tabiiy omillar muhim o‘rin egallaydi. Iqlim sharoiti, yer resurslari, yaylov va pichanzorlarning mavjudligi, suv resurslari hamda agroiqlimiy sharoitlar chorva mollarini joylashtirish va boqish imkoniyatlarini belgilab beradi. Ayniqsa, tabiiy yaylovlarning maydoni va sifati qo‘y va echkichilik kabi yaylov chorvachiligiga

ixtisoslashgan tarmoqlarni rivojlantirish uchun asosiy shartlardan biri hisoblanadi. Qashqadaryo viloyatining cho‘l hududlarida keng yaylov maydonlarining mavjudligi ushbu hududlarda qo‘ychilik va echkichilikni rivojlantirish uchun muayyan imkoniyatlarni yaratadi. Biroq yaylovlardan samarali foydalanish faqat ularning maydoniga emas, balki o‘simlik qoplamining holati, suv manbalarining mavjudligi, yaylovlarning mavsumiy foydalanish imkoniyatlari va chorva yuklamasining me’yoriy darajasiga ham bog‘liqdir. Tog‘oldi va tog‘li hududlarning tabiiy sharoiti esa chorvachilikning boshqa yo‘nalishlarini rivojlantirish uchun qulay imkoniyatlarni shakllantiradi. Ushbu hududlarda tabiiy ozuqa resurslari, relyef va iqlim sharoitlarining o‘ziga xosligi qoramolchilikni rivojlantirish uchun muayyan imkoniyatlar yaratadi. Ayniqsa, tog‘oldi hududlarida chorvachilikni qishloq xo‘jaligining boshqa tarmoqlari bilan uyg‘unlashtirish, yem-xashak yetishtirish va chorva mahsulotlarini ishlab chiqarishning hududiy tizimini shakllantirish mumkin. Sug‘oriladigan hududlarda esa suv resurslari, yem-xashak ekinlarini yetishtirish imkoniyati, aholi zichligi, transport tarmoqlarining rivojlanganligi va iste’mol bozorlariga yaqinlik kabi omillar intensiv chorvachilikni rivojlantirish uchun qulay sharoit yaratadi.

Chorvachilikning hududiy tashkil etilishiga ta’sir ko‘rsatuvchi omillarni faqat tabiiy sharoit bilan cheklab qo‘yish mumkin emas. Zamonaviy iqtisodiy geografik yondashuvda tabiiy resurslar bilan bir qatorda aholining soni va joylashuvi, mehnat resurslarining mavjudligi va malakasi, transport infratuzilmasi, ishlab chiqarish infratuzilmasi, kapital, bozor va xizmat ko‘rsatish tizimlari ham muhim ahamiyat kasb etadi. Chorvachilikning rivojlanishi uchun yetarli mehnat resurslarining mavjudligi, ayniqsa, hayvonlarni parvarish qilish, naslchilik ishlarini olib borish, veterinariya xizmatlarini tashkil etish va zamonaviy texnologiyalardan foydalanishda katta ahamiyatga ega. Shu bilan birga, transport tizimining rivojlanganligi chorvachilik mahsulotlarini ishlab chiqarish hududlaridan iste’mol bozorlari va qayta ishlash korxonalariga o‘z vaqtida yetkazib berish imkonini beradi.

Qashqadaryo viloyatida chorvachilikni hududiy tashkil etishning samaradorligi ko‘p jihatdan ishlab chiqarish omillarining o‘zaro uyg‘unlashganligiga bog‘liq. Ozuqa bazasining barqarorligi, chorvachilik xo‘jaliklarining texnik va texnologik ta’minlanganligi, logistika tizimining rivojlanganligi, veterinariya va naslchilik xizmatlarining mavjudligi, mahsulotlarni saqlash va qayta ishlash imkoniyatlari tarmoqning iqtisodiy samaradorligini belgilovchi asosiy omillardan hisoblanadi. Ayniqsa, chorvachilikda ozuqa bazasi ishlab chiqarishning uzluksizligini ta’minlovchi asosiy shart sifatida namoyon bo‘ladi. Ozuqa yetishmovchiligi yoki uning hududiy jihatdan noto‘g‘ri tashkil etilishi chorva mahsuldorligining pasayishiga, ishlab chiqarish xarajatlarining oshishiga va xo‘jaliklarning iqtisodiy samaradorligi kamayishiga olib kelishi mumkin. Shu jihatdan chorvachilikni hududiy tashkil etishda tabiiy va iqtisodiy omillarni alohida emas, balki o‘zaro bog‘liq tizim sifatida ko‘rib chiqish maqsadga muvofiq. Tabiiy resurslar ishlab chiqarishning boshlang‘ich asosini tashkil etsa, ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlar ushbu resurslardan foydalanish imkoniyatlarini belgilaydi. Ishlab chiqarish infratuzilmasi esa mavjud resurslarni iqtisodiy mahsulotga aylantirish jarayonini ta’minlaydi. Natijada chorvachilik mahsulotlari ishlab chiqarish, qayta ishlash, saqlash, tashish va iste’molchiga yetkazib berish jarayonlari yagona hududiy-iqtisodiy tizimni hosil qiladi.

Taklif etilayotgan iqtisodiy-geografik modelning asosiy mazmuni ham aynan ana shu o‘zaro bog‘liqlikni ta’minlashdan iborat. Mazkur yondashuvda yer, suv, yaylov, mehnat resurslari, kapital va infratuzilma chorvachilikning boshlang‘ich resurs bazasi sifatida qaraladi. Ushbu resurslar ishlab chiqarish jarayonida oziqlantirish tizimi, texnologik jarayonlar, chorva mahsulotlarini yetishtirish, logistika, ta’minot va qayta ishlash faoliyati bilan birlashadi. Natijada go‘sht, sut, tuxum va boshqa chorvachilik mahsulotlarini ishlab chiqarish hajmi, xo‘jaliklarning daromadliligi, ishlab chiqarish samaradorligi, raqobatbardoshligi va hududning iqtisodiy barqarorligi shakllanadi. Shu sababli chorvachilikning hududiy tashkil etilishini faqat chorva mollarining hududiy joylashuvi bilan izohlash yetarli emas. U ishlab chiqarish, qayta ishlash, transport, bozor va

iste’mol jarayonlarini ham qamrab oladigan murakkab hududiy tizim sifatida qaralishi lozim.

Viloyat chorvachiligini hududiy jihatdan tashkil etishda zonal yondashuvdan foydalanish ham muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega. Hududlarning tabiiy sharoiti va iqtisodiy imkoniyatlaridan kelib chiqib, cho‘l, tog‘oldi va sug‘oriladigan hududlarning o‘ziga xos chorvachilik ixtisoslashuvini shakllantirish mumkin. Cho‘l hududlarida tabiiy yaylovlardan foydalanishga asoslangan qo‘ychilik va echkichilikni rivojlantirish ustuvor yo‘nalish bo‘lishi mumkin. Tog‘oldi hududlarida qoramolchilik, ayniqsa, go‘sht va sut yo‘nalishlarini rivojlantirish uchun mavjud tabiiy va iqtisodiy imkoniyatlardan foydalanish maqsadga muvofiq. Sug‘oriladigan hududlarda esa yem-xashak bazasi, suv resurslari, aholi va iste’mol bozorlari yaqinligi hisobiga intensiv qoramolchilik, sut chorvachiligi va parrandachilikni rivojlantirish uchun imkoniyatlar mavjud.

Bunday hududiy ixtisoslashuv chorvachilikni bir xil shaklda rivojlantirishdan ko‘ra iqtisodiy jihatdan samaraliroq hisoblanadi. Chunki har bir hududda mavjud resurslardan eng maqbul foydalanish imkoniyati paydo bo‘ladi. Natijada ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirish, mahsuldorlikni oshirish, transport masofalarini qisqartirish, ozuqa bazasidan oqilona foydalanish va qayta ishlash korxonalarini xomashyo manbalariga yaqinlashtirish imkoniyati yuzaga keladi. Chorvachilikning hududiy salohiyatini baholashda ham kompleks yondashuv zarur. Hududlarni faqat chorva mollari soni yoki ishlab chiqarilgan mahsulot hajmi asosida taqqoslash hududning haqiqiy salohiyatini to‘liq aks ettirmaydi. Chunki chorva soni yuqori bo‘lgan hududda mahsuldorlik past bo‘lishi yoki infratuzilma yetarli darajada rivojlanmagan bo‘lishi mumkin. Aksincha, chorva soni nisbatan kam bo‘lgan, ammo ozuqa bazasi, texnologik ta’minot, mehnat resurslari va qayta ishlash imkoniyatlari yuqori hududda kelgusida chorvachilikni rivojlantirish salohiyati katta bo‘lishi mumkin. Shu sababli hududlarni baholashda ozuqa bazasi, mahsuldorlik, infratuzilma, mehnat resurslari, resurslardan foydalanish darajasi va ishlab chiqarish samaradorligini o‘zaro bog‘liq holda tahlil qilish zarur.

Bunday kompleks baholash hududlar o‘rtasidagi farqlarni aniqlash va ularni rivojlanish darajasiga ko‘ra guruhlash imkonini beradi. Natijada chorvachilik salohiyati yuqori bo‘lgan hududlarda ishlab chiqarishni kengaytirish, o‘rta salohiyatga ega hududlarda mavjud imkoniyatlardan foydalanish samaradorligini oshirish, nisbatan past salohiyatli hududlarda esa infratuzilma va resurs bazasini rivojlantirishga yo‘naltirilgan chora-tadbirlarni ishlab chiqish mumkin. Hududiy ixtisoslashuvni aniqlashda ishlab chiqarishning hududiy konsentratsiyasi va ixtisoslashuv darajasini baholash ham muhimdir. Bu yondashuv orqali qaysi hududlarda chorvachilikning muayyan yo‘nalishi yetakchi mavqega ega ekanligi aniqlanadi. Natijada viloyat miqyosida chorvachilik yo‘nalishlarini oqilona taqsimlash, hududlarning bir-birini to‘ldiruvchi ishlab chiqarish tizimlarini shakllantirish imkoniyati yuzaga keladi. Masalan, bir hududda chorva ozuqasi yetishtirishga, boshqa hududda chorva mahsulotlarini ishlab chiqarishga, yana bir hududda esa qayta ishlash va logistika faoliyatiga ustuvorlik berilishi mumkin. Bunday hududiy mehnat taqsimoti viloyat chorvachiligining yagona iqtisodiy tizim sifatida rivojlanishiga xizmat qiladi. Chorvachilikni hududiy tashkil etishda geografik axborot tizimlaridan foydalanish ham alohida ahamiyatga ega. GIS texnologiyalari yordamida yaylovlar, pichanzorlar, suv manbalari, qishloq xo‘jaligi yerlari, chorvachilik xo‘jaliklari, transport tarmoqlari, qayta ishlash korxonalari va iste’mol bozorlari o‘rtasidagi hududiy aloqalarni yagona tizimda ko‘rsatish mumkin. Bu esa hududlarning chorvachilik salohiyatini xaritalash, ishlab chiqarishni joylashtirish uchun qulay hududlarni aniqlash va mavjud resurslardan foydalanish samaradorligini hududiy jihatdan baholash imkonini beradi. GIS asosidagi tahlil ayniqsa yaylovlardan foydalanish, chorva xo‘jaliklarini joylashtirish, yem-xashak bazasini shakllantirish va logistika yo‘nalishlarini optimallashtirishda katta ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Chorvachilik tarmog‘ining hududiy tashkil etilishida ishlab chiqarish va qayta ishlash jarayonlarining o‘zaro bog‘liqligi ham muhim masalalardan biridir. Chorva mahsulotlarini faqat xomashyo sifatida sotish hudud iqtisodiyoti uchun qo‘shimcha qiymat yaratish imkoniyatlarini cheklaydi. Shu sababli go‘sht, sut, teri,

jun va boshqa mahsulotlarni qayta ishlash korxonalarini rivojlantirish chorvachilik tarmog‘ining iqtisodiy samaradorligini oshirishning muhim shartidir. Qayta ishlash korxonalarining chorvachilik ishlab chiqarish hududlariga yaqin joylashtirilishi transport xarajatlarini kamaytirish, mahsulot sifatini saqlab qolish, yangi ish o‘rinlari yaratish va mahalliy iqtisodiyotda qo‘shimcha qiymatni ko‘paytirish imkonini beradi. Logistika tizimining rivojlanganligi ham chorvachilik hududiy tashkil etilishining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Ayniqsa, sut va go‘sht mahsulotlari tez buziluvchanligi sababli ularni saqlash, sovutish, tashish va qayta ishlash tizimlarining samarali tashkil etilishi talab qilinadi. Shu nuqtayi nazardan, chorvachilik xo‘jaliklarini transport yo‘llari, qayta ishlash korxonalari va iste’mol bozorlari bilan bog‘lash hududiy ishlab chiqarish samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Zamonaviy texnologiyalarning chorvachilikka joriy etilishi ham hududiy rivojlanishning muhim omiliga aylanmoqda. Naslchilik ishlarini takomillashtirish, chorva hayvonlarining mahsuldorligini monitoring qilish, oziqlantirish jarayonlarini optimallashtirish, veterinariya xizmatlarini raqamlashtirish va ishlab chiqarish jarayonlarini avtomatlashtirish orqali hududlarda chorvachilik samaradorligini oshirish mumkin. Shu bilan birga, innovatsion texnologiyalarning joriy etilishi hududlarning iqtisodiy imkoniyatlari va infratuzilma darajasiga mos ravishda amalga oshirilishi lozim. Qashqadaryo viloyatida chorvachilikni rivojlantirishda resurslardan foydalanish samaradorligi va ekologik barqarorlik masalalariga ham alohida e’tibor qaratish zarur. Yaylovlardan me’yoridan ortiq foydalanish, suv resurslaridan samarasiz foydalanish, ozuqa bazasining qisqarishi va tabiiy yaylovlarning degradatsiyaga uchrashi uzoq muddatda chorvachilik rivojlanishiga salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Shu sababli chorvachilikni hududiy tashkil etish jarayonida iqtisodiy samaradorlik bilan bir qatorda tabiiy resurslarni saqlash va ulardan kelajak avlodlar uchun oqilona foydalanish tamoyili ham asosiy mezon sifatida qaralishi lozim.

Xulosa. Qashqadaryo viloyatida chorvachilik tarmog‘ining hududiy tashkil etilishi tabiiy, ijtimoiy-iqtisodiy va ishlab chiqarish omillarining murakkab o‘zaro

ta’siri natijasida shakllanadi. Viloyat hududining tabiiy-geografik jihatdan xilma-xilligi chorvachilikning hududiy ixtisoslashuvi uchun turli imkoniyatlarni yuzaga keltiradi. Shu sababli chorvachilikni rivojlantirishda hududlarning o‘ziga xos tabiiy va iqtisodiy imkoniyatlarini hisobga olish, cho‘l, tog‘oldi va sug‘oriladigan hududlarning funksional ixtisoslashuvini kuchaytirish muhim ahamiyatga ega. Chorvachilik tarmog‘ining kelgusidagi rivojlanishi faqat chorva mollari sonini oshirish bilan emas, balki ozuqa bazasini mustahkamlash, mahsuldorlikni oshirish, ishlab chiqarish infratuzilmasini rivojlantirish, logistika va qayta ishlash tizimini takomillashtirish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish hamda mavjud tabiiy resurslardan oqilona foydalanish bilan bog‘liq bo‘lishi lozim. Hududiy ixtisoslashuvni ilmiy asosda tashkil etish esa ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirish, mahsulot hajmini oshirish va hududlar o‘rtasidagi iqtisodiy aloqalarni kuchaytirishga imkon beradi.

Shunday qilib, Qashqadaryo viloyatida chorvachilik tarmog‘ining hududiy tashkil etilishini iqtisodiy-geografik omillarning integratsiyasi asosida takomillashtirish resurslardan oqilona foydalanish, hududiy ixtisoslashuvni kuchaytirish, ishlab chiqarish va qayta ishlash jarayonlarini uyg‘unlashtirish, iqtisodiy samaradorlikni oshirish hamda chorvachilikning barqaror va raqobatbardosh rivojlanishini ta’minlashning muhim ilmiy-amaliy yo‘nalishi sifatida qaralishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Nurmatov N. E. The main characteristics of the development of the livestock network in Uzbekistan // Proceedings of international educators conference. - Italy, ISSN: 2835-396X. Date: 25 th january, 2024 3-jild, 1-son. -P.129-133.

2. Nurmatov N. E. The main characteristics of using pastures in the development of an Uzbekistan livestock network // Proceedings of international conference on scientific research in natural and social sciences. – Canada, ISSN: 2835-53265 th february, 2024. 3-jild, 2-son. -P. 142-145.

3. Fayzullayev M.A., Nurmatov N.E. Bozor iqtisodiyoti sharoitida qishloq xo‘jaligi rivojlanishining huquqiy-me’yoriy asoslari // Kesh ziyosi. ilmiy-uslubiy, ma’naviy-ma’rifiy jurnali. Volume 1/ ISSUE 1/januare-february 2024. -B. 251-262.

4. Nurmatov N.E. Qishloq xo‘jaligini hududiy tashkil etishning asosiy xususiyatlari // Tabiiy fanlarni o‘qitishning dolzarb muammolari, zamonaviy yondashuvlari va istiqbollari mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy anjumani materiallari. Buxoro. 2024 . B.-179-182.

5. Safarov I. B. et al. Iqlim o'zgarishini qishloq xo'jaligiga ta'siri //Экономика и социум. – 2025. – №. 2-2 (129). – С. 158-161.

6. Abdukarimov A. Sh. Main directions of the development of the livestock network in the republic of Uzbekistan // Proceedings of international educators conference hosted online from Rome, Italy. Date: 25th may – 2024. 3-jild. 5-son. -P. 271-274.

7. Safarov I. B., Chorshanbiyeva R. A. Qashqadaryo viloyatidagi ekologik-geografik muammolar //Экономика и социум. – 2025. – №. 2-2 (129). – С. 153-157.

8. Nurmatov N.E. Oziq-ovqat xavfsizligini ta’minlash sharoitida qishloq xo‘jaligida xorijiy tajribadan foydalanish yo‘llari // “Zamonaviy geografiyada innovatsion g‘oyalar: raqamli iqtisodiyot va GIS texnologiyalar” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari. Qarshi I-qism. 2024. -B. 340-344.

9. Qurbonov P. R., Qo’ldosheva G. M. Ecological-geographical problems in the residential areas of kashkadarya region //Экономика и социум. – 2025. – №. 5-1 (132). – С. 617-619.

10. Qurbonov P. R. Janubiy O ‘zbekiston yer usti tuzilishining urbanizatsiya jarayonlari va shaharlar taraqqiyotiga ta’siri //SCIENCE and SOCIETY. – 2025. – №. 5-1. – С. 40-42.